

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องญาติเป็นสิ่งที่นักมานุษยวิทยาสนใจมาเป็นเวลานานแล้ว นักมานุษยวิทยามักศึกษาระบบของญาติโดยดูจากความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวและในสังคม เช่น ผลงานเรื่อง "Kin Groups And Social Structure" ของ โรเจอร์ เอ็ม คีซิง (Keesing 1975) ซึ่งให้หลักเกี่ยวกับเรื่องญาติซึ่งเป็นสิ่งสากลของมนุษย์ เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้แบ่งเป็นบทๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

บทที่ 1 ว่าด้วยเรื่องวิวัฒนาการของเครือญาติ คีซิง กล่าวถึงการจัดกลุ่มในสังคมที่ไม่ใช่มนุษย์ ได้แก่ สัตว์ และสังคมมนุษย์ของพวก hunters และ gatherers โดยยกกรณีตัวอย่างกลุ่มชน 2 กลุ่มคือ Shoshoni และ !kung Bushmen คีซิงชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ได้วิวัฒนาการมาจนต่างจากสัตว์ในแง่ที่มีข้อห้ามเกี่ยวกับญาติ เช่น ห้ามการแต่งงานระหว่างคนที่ร่วมสายเลือดเดียวกัน เช่น พี่กับน้อง เป็นต้น

บทที่ 2 คีซิง (หน้า 9) กล่าวถึงเครือญาติและการสืบสายโลหิต เขากล่าวถึงกลุ่ม ลำดับชั้น และการรวมกลุ่ม โดยอธิบายคำว่าวัฒนธรรมและสังคม ซึ่งจะทำให้เราเห็นความแตกต่างระหว่างลำดับชั้นทางวัฒนธรรมและกลุ่มของสังคม กล่าวคือทางด้านวัฒนธรรมประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นคน สิ่งของที่ชนกลุ่มนั้นมีอยู่ ส่วนกลุ่มสังคมประกอบด้วยบุคคลที่มีการติดต่อสัมพันธ์กันตามบทบาท คีซิง (หน้า 11) ยังกล่าวอีกว่าเครือญาติเป็นวัฒนธรรมและเป็นกลไกทางสังคม เครือญาติของแต่ละกลุ่มชน ก็จะแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้นๆ และในการปฏิสัมพันธ์กัน ความเป็นพ่อของเด็กขึ้นอยู่กับสังคมเป็นตัวกำหนด เป็นต้น ในด้านการสืบสายโลหิต คีซิง (หน้า 17) อ้างถึงผลงานของเชฟเฟลอร์

(Scheffler 1966) ว่ามี 3 ประการได้แก่

1. การสืบสายทางพ่อ (patrilineal descent) เช่น ลูกชายของลูกชาย
2. การสืบสายทางแม่ (matrilineal descent) เช่น ลูกสาวของลูกสาว
3. การสืบสายทั้ง2ฝ่าย (cognatic descent)

ซึ่งการสืบสายทางพ่อหรือแม่ เป็นการสืบทอดฝ่ายเดียว (Unilineal) ส่วนการสืบสายทั้ง 2 ฝ่าย ไม่กำหนดว่าจะต้องเป็นการสืบทอดฝ่ายเดียวเท่านั้น

คีซิง (หน้า 22) กล่าวว่าเครือญาติที่ใช้ในทางมานุษยวิทยา มีทั้งความหมายที่ กว้างและแคบ

ความหมายแคบ หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก ไม่ใช่ความสัมพันธ์ จากการแต่งงาน

ความหมายกว้าง หมายถึงความสัมพันธ์ทางสังคม การแต่งงาน

บทที่ 3 คีซิง อธิบายเรื่องการสืบสายทางพ่อ โดยการสมมุติกรรมตัวอย่าง ครอบครัวนอกจากนี้เขากล่าวถึงคำว่า lineage หมายถึง ญาติที่สืบสายมาจากบรรพบุรุษ เดียวกัน และมีการติดต่อสัมพันธ์กัน และ คำว่า clan หมายถึง ญาติที่สืบเชื้อสายมาจาก บรรพบุรุษเดียวกัน แต่ไม่รู้จักกัน หรือไม่มีการติดต่อสัมพันธ์กัน (หน้า 31) คีซิง กล่าวว่า ความสัมพันธ์ของกลุ่มสืบสายโลหิต ขึ้นอยู่กับกฎที่อยู่อาศัยหลังการแต่งงาน 3 ประการ คือ

1. การอยู่อาศัยกับญาติของฝ่ายชาย (Virilocality)
2. การอยู่อาศัยกับญาติของฝ่ายหญิง (Uxorilocality)
3. การอยู่ตามลำพัง (Neolocality)

ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้ขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจ ฐานะ หรือข้อตกลงในการแต่งงาน (หน้า 37) ส่วนใหญ่สังคมที่สืบสายทางพ่อนั้นจะอยู่อาศัยกับญาติของฝ่ายสามี

คีซิง ยังกล่าวอีกว่า กลุ่มสืบสายโลหิตเป็นลักษณะที่เรียกว่า exogamous คือห้ามแต่งงานระหว่างญาติที่สืบสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน (หน้า 42) การแต่งงาน เป็นสัญญาระหว่างกลุ่ม การแต่งงานที่น้องชายหรือพี่ชายของคนหนึ่งแต่งงานกับภรรยา หมายของคณานั้นเรียกว่า levirate และการแต่งงานที่สามีแต่งงานกับน้องภรรยาเมื่อ ภรรยาตาย เรียกว่า sororate ซึ่งตามกฎหมายความสัมพันธ์แบบนี้ถือเป็นความสัมพันธ์ จากการแต่งงานที่เรียกว่า affinity

บทที่ 4 คีซิงอธิบายเกี่ยวกับการสืบสายทางแม่และการสืบสายคู่ในสังคมของ การสืบสายทางแม่ รูปแบบของที่อยู่หลังการแต่งงานมีความสำคัญมาก รูปแบบหนึ่งคือการ

ที่สามีอาศัยอยู่กับฝ่ายหญิง (หน้า 64) กลุ่มที่สืบสายทางแม่มักจะพบในสังคมเกษตรกรรม, มีผลผลิตทางการเกษตรสูง ซึ่งประชากรมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง และมีการแบ่งงานให้ฝ่ายหญิงทำในการเกษตร (หน้า 65) ในเรื่องระบบการสืบสายคู่ คีซิง (หน้า 73) ให้คำจำกัดความว่า หมายถึงการที่เราเป็นสมาชิกของกลุ่มการสืบสายทางพ่อ และการสืบสายทางแม่ เช่น กลุ่มชน Yako ในไนจีเรีย เป็นต้น

บทที่ 5 คีซิง กล่าวถึงระบบความสัมพันธ์ การแต่งงานเพื่อคงความสัมพันธ์ทางสายเลือด ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบสมมูล (Symmetrical) และแบบไม่สมมูล (Asymmetrical) โดยยกกรณีตัวอย่างของกลุ่มชน Kariera และ Purum

บทที่ 6 คีซิง (หน้า 92) อธิบายระบบการสืบสายทั้ง 2 ฝ่ายว่าคือ การที่คนๆ หนึ่งเป็นสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่มหรือ 2 ฝ่ายคือฝ่ายทางพ่อและทางแม่และกล่าวถึงเครือญาติแบบ bilateral หรือ เครือญาติที่สืบสายผ่านทางฝ่ายพ่อและแม่ โดยยกตัวอย่างกลุ่มชน Subanon ในฟิลิปปินส์

บทที่ 7 คีซิง (หน้า 101) กล่าวถึงกลุ่มญาติและศัพท์เครือญาติว่าศัพท์เครือญาติจะแตกต่างกันไปตามองค์กรทางสังคมได้แก่ การแต่งงาน, การสืบสายโลหิตและกลุ่มญาติ, การสืบทอดมรดก และโครงสร้างของครอบครัว เป็นต้น ในการคิดค้นทฤษฎีของระบบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดกลุ่มเครือญาติ และองค์กรทางสังคมนั้น ไม่มีนักมานุษยวิทยาคนใดที่มีผลงานเป็นที่พอใจเพราะยังมีการขัดแย้งกันอยู่ คีซิง (หน้า 102) เสนอชื่อเรียกระบบหนึ่งของระบบเครือญาติ กล่าวคือ ระบบ classificatory ซึ่งเป็นภานำคำเรียกญาติที่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดมารวมกับคำเรียกญาติทางสายข้าง เช่น FB ซึ่งหมายถึง Father's brother จะเท่ากับ F และ MZ ซึ่งหมายถึง Mother's sister จะเท่ากับ M เป็นต้น คีซิง (หน้า 104) แบ่งคำเรียกญาติระบบ classificatory ของภาษาในโลกออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ โดยยกตัวอย่างที่เป็นแบบต่างๆ ประเภทที่ 1 ได้แก่ แบบฮาวาย ซึ่งรวมญาติเพศเดียวกันในรุ่นอายุเดียวกันเป็นประเภทหรือ category เดียวกัน เช่น พี่ชายของแม่ พี่ชายของพ่อ และ พ่อ รวมเรียกด้วยคำๆ เดียว ประเภทที่ 2 ได้แก่ แบบตราวิเดียน-อิโรควัว ซึ่งมีความเรียกญาติต่างกัน สำหรับพี่/น้องชายของพ่อ พี่/น้องสาวของแม่ พี่/น้องสาวของพ่อ และพี่/น้องชายของแม่ กล่าวคือประเภทนี้จะไม่เพียงแยกเพศของญาติเท่านั้น แต่ยังแยกด้วยว่าเป็นญาติทางฝ่ายหญิงหรือชายอีกด้วย ประเภทที่ 3 ได้แก่ แบบโครว์-โทมาฮา ซึ่งรวมรุ่นอายุและรวมเรียกญาติในรุ่นอายุต่างกันแต่เพศเดียวกันด้วยคำๆ เดียวกัน เช่น พี่/น้องชายของแม่จะเรียกเหมือนลูกชาย เป็นต้น

บทที่ 8 คีซิงอธิบายเรื่องเครือญาติและความสัมพันธ์ทางสังคม เขากล่าวถึงระบบทางสังคม ซึ่งก็คือรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และระบบทางวัฒนธรรม การวิเคราะห์วัฒนธรรม ในเรื่องของกฎ บทบาท สัญลักษณ์ การวิเคราะห์คำเรียกญาติในชุมชนชนบทและสังคมซับซ้อน ในบทสุดท้ายก็ได้กล่าวถึง วิทยาการของโครงสร้างทางสังคม

นอกจากคีซิงแล้ว ยังมีผลงานเรื่อง "Introduction To Kinship And Social Organization" ของ เบอร์ตัน ปาสเตอร์แน็ก (Pasternak 1976) ซึ่งอธิบายระบบเครือญาติ และองค์การสังคมโดยทั่วไป ในที่นี้ผู้วิจัยขอกล่าวถึง เรื่องที่ ปาสเตอร์แน็กกล่าวต่างไปจาก คีซิง (Keesing 1975) และในเรื่องที่ คีซิง ไม่ได้กล่าวถึงดังนี้

เกี่ยวกับข้อห้ามทางเพศ ปาสเตอร์แน็ก (หน้า 28) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อห้ามทางเพศ และการทำแท้ง การสูญเสียเลือด พื้นฐานทางจิตวิทยา ประชากร และทางชีววิทยา

เรื่องกฎที่อยู่หลังการแต่งงาน นอกจากกฎตามที่ คีซิง (Keesing 1975) เสนอไว้แล้วนั้น ปาสเตอร์แน็ก (หน้า 43) กล่าวเพิ่มเติมดังนี้

1. การอยู่กับฝ่ายหญิงก่อนระยะหนึ่ง แล้วจึงไปอยู่กับฝ่ายชาย (matripatrilocality)
2. การอยู่กับลุงที่เป็นพี่ชายของแม่ (avunculocality)
3. การอยู่อาศัยกับหรือใกล้ทั้ง 2 ฝ่าย (Bilocality)
4. การอยู่อาศัยกับทั้ง 2 ฝ่าย ไม่สามารถเลือกได้ (ambilocality)
5. การอยู่อาศัยกับทั้งฝ่ายพ่อ ฝ่ายแม่ และลุงที่เป็นพี่ชายของแม่ (multilocality)
6. ภรรยาและสามีแยกกันอยู่หลังการแต่งงาน (Duolocality)

ในเรื่องรูปแบบการแต่งงาน ปาสเตอร์แน็ก อ้างถึงความเห็นของนักมานุษยวิทยาบางคน เช่น เมอร์ด็อก (Murdock 1949) (หน้า 59) กล่าวว่า การแต่งงานมีเรื่องเพศและเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง ทุกๆ สังคมการแต่งงานหมายถึงการอยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยา และเป็นพื้นฐานของครอบครัวเดี่ยว นอกจากนี้ ปาสเตอร์แน็ก (หน้า 62) ยังกล่าวถึงรูปแบบต่างๆ ของการแต่งงาน ได้แก่ การแต่งงานแบบ polygamy แบ่งเป็น 2 แบบคือ การแต่งงานแบบ polygynous คือการแต่งงานแบบชายหนึ่งคนต่อหญิงมากกว่าหนึ่งคน

และการแต่งงานแบบ polyandrous คือการแต่งงานแบบหญิงหนึ่งคนต่อชายหลายคน ซึ่งปรากฏในกรณีที่ผู้ชายไม่สามารถเลี้ยงดูภรรยาและลูก และพบในสังคมที่มีการทำแท้ง

ปาสเตอร์แน็ก (หน้า 67) กล่าวถึง การแต่งงานในหมู่ญาติว่ามี 2 แบบ ได้แก่

1. parallel cousin ได้แก่การแต่งงานในหมู่ญาติที่ลูกพี่ลูกน้องของญาติเพศเดียวกันแต่งงานกัน เช่น ลูกของพี่ชายพ่อ และลูกของพี่สาวแม่ เป็นต้น

2. cross cousin ได้แก่การแต่งงานในหมู่ญาติคนละเพศ เช่น ลูกของพี่สาวพ่อ และลูกของพี่ชายแม่ เป็นต้น

ปาสเตอร์แน็ก (หน้า 84) อ้างถึงผลงานของ เมอร์ด็อก (Murdock 1949) ซึ่งพบว่า ในสังคมมนุษย์มีรูปแบบของครอบครัว 3 แบบ บางสังคมมีครอบครัวแบบ nuclear families หรือครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วยคู่สมรส และบุตร บางสังคมมีครอบครัวแบบ polygamous คือมีภรรยาหรือสามีมากกว่าหนึ่งคน บ้างก็มีครอบครัวขยาย ซึ่งประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวตั้งแต่สองครอบครัวขึ้นไปซึ่งเมอร์ด็อก (หน้า 85) กล่าวว่า ครอบครัวเดี่ยวมีความเป็นสากล และปรากฏในทุกสังคมในโลก

ในเรื่องระบบการเรียกญาติ ปาสเตอร์แน็ก (หน้า 126) กล่าวว่าศัพท์เครือญาติสามารถสะท้อนและแสดงลักษณะของพฤติกรรมทางสังคมและองค์กรทางสังคม ซึ่งการศึกษา ระบบการเรียกญาติทำให้เกิดความสนใจในปัญหาของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ศัพท์เครือญาติแต่เดิมเช่นในศตวรรษที่ 16 นักเดินทางและผู้สำรวจใช้ศัพท์เครือญาติคำเดียวกันกับญาติต่างๆ เช่น พ่อ กับ ลุง จะใช้ศัพท์เหมือนกัน เป็นต้น (หน้า 127) เขาอ้างถึงผลงานของ มอร์แกน ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างระหว่างระบบคำเรียกญาติของคน 2 พวก คือพวกที่เขาเรียกว่าล่าหัง (primitive) ซึ่งเขาอ้างว่าใช้ระบบคำเรียกญาติแบบ classificatory (ดังกล่าวแล้วข้างต้น) ขณะที่อีกพวกหนึ่งคือ พวกที่เจริญแล้ว (civilized) จะใช้ระบบ descriptive คือแยกความแตกต่างของญาติมากขึ้น เช่น แยกสายตรงจากสายข้าง

เกี่ยวกับคำเรียกญาติ ปาสเตอร์แน็ก (หน้า 130) กล่าวว่ามีการใช้ศัพท์แบบเรียกขานและอ้างถึง ศัพท์ที่ใช้เรียกขานใช้สำหรับคนที่ไม่ใช่ญาติ เช่น เรียกคนที่ไม่ใช่พี่น้องเราว่า brothers และ sisters เป็นต้น ส่วนศัพท์ที่ใช้อ้างถึงเป็นศัพท์ที่ใช้กับคนที่เป็ญาติ เป็นคำที่ประกอบด้วยบริบท เช่น uncle หรือ mother's brother เป็นต้น

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงศัพท์เครือญาติในรูปแบบต่างๆ ได้แก่แบบ bifurcate-merging (หน้า 131) หมายถึงการใช้ศัพท์เดียวกันกับญาติทางฝ่ายตัวเอง เช่น uncles และ aunts จะใช้ศัพท์เดียวกับ parents ได้แก่ father และ mother เป็นต้น ซึ่งจะพบในสังคมที่มีการสืบสายโลหิตฝ่ายเดียว

ศัพท์เครือญาติแบบ bifurcate-collateral (หน้า 135) เป็นการที่ใช้ศัพท์ที่แยกเป็นแต่ละบุคคล เช่น uncles, aunts และ cousins มีศัพท์เฉพาะของตนเอง ไม่ใช้ศัพท์คำเดียวกัน

ศัพท์เครือญาติแบบ lineal (หน้า 136) เป็นการที่ใช้ศัพท์โดยแยกความแตกต่างระหว่างญาติสายเลือดตรงกับญาตินอกสายตรง เช่น ในภาษาเอสกีโม ญาตินอกสายตรงจะมีคำเรียกน้อย และไม่แยกความแตกต่างละเอียดเท่าสายตรง

และศัพท์เครือญาติแบบ generational (หน้า 137) การใช้ศัพท์ไม่แยกความแตกต่างของญาติฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่ แต่จะแยกความแตกต่างทางเพศในรุ่นอายุเดียวกัน

เกี่ยวกับเรื่องญาติในสังคมไทยมีผู้ศึกษาไว้ เช่น สนิท สัมครการ (2519) ในเรื่อง มีเงินก็นับว่าน้อง มีทองก็นับว่าพี่ ระบบครอบครัวและเครือญาติของไทย

สนิท สัมครการ กล่าวว่า ความเป็นญาติของมนุษย์มีที่มาจากองค์ประกอบทางด้านชีวและทางสังคม ในทางชีวจะเกิดขึ้นจากการสืบสายเลือด ซึ่งเราอาจจะนับโดยตรงขึ้นไปคือ พ่อ แม่ ฯลฯ หรือนับลงมาคือ ลูก หลาน ฯลฯ ก็ได้ ส่วนทางสังคมเกิดขึ้นจากการที่สังคมกำหนดให้มีความเป็นญาติกัน มีผู้นิยมเรียกญาติแบบนี้ว่า "ญาติสมทบ" คือการเป็นญาติได้รับการผนวกเข้ามาพัวพันกับการแต่งงาน (สนิท สัมครการ 2519: 5-6)

ในการจัดระบบญาติ สนิท สัมครการ กล่าวถึง การแบ่งที่เป็นสากล 2 แบบใหญ่ๆคือ

1. การจัดระบบญาติสายเดี่ยว (Unilineal Kinship) คือญาติสายใดสายหนึ่งเท่านั้นที่มีความสำคัญ แบ่งย่อยได้เป็น 2 แบบคือ แบบบิดาโลหิต (Patrilineal) ญาติทางฝ่ายชายมีความสำคัญ และแบบมารดาโลหิต (Matrilineal) ญาติทางฝ่ายหญิงมีความสำคัญ

2. การจัดระบบญาติสายคู่ (Bilateral Kinship) ญาติทั้งสองฝ่ายมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ซึ่งระบบเครือญาติของไทยเรา โดยส่วนรวมแล้ว จะจัดอยู่ในประเภทนี้

ระบบญาติสายคู่ เช่นของไทย มีกฎเกณฑ์ในเรื่องการให้ความสำคัญแก่ญาติดังนี้

1. การจัดลำดับความสำคัญระหว่างญาติโดยสายเลือดกับญาติโดยการแต่งงาน ซึ่งเราให้ความสำคัญแก่ญาติโดยสายเลือดมากกว่า

2. เป็นการแบ่งแยกญาติออกตามความสัมพันธ์หรือระยะห่างทางสังคม เราจะให้ความสำคัญแก่ญาติที่มีระยะห่างทางสังคมจากตัวเองน้อย ซึ่งเรียกรวมๆกันว่า ญาติสนิท มากกว่าญาติที่มีระยะห่างจากตัวเองมาก

เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานหลังการแต่งงาน สนิท สัมครการ จัดระบบเครือญาติไทยอยู่ในประเภทตั้งบ้านเรือนใหม่หรือตั้งถิ่นฐานใหม่ (Neolocal Residence) ส่วนในด้านการสืบสายโลหิต ซึ่งเกี่ยวข้องกับทำให้มรดก สนิท สัมครการ กล่าวว่าโดยทั่วไป การแบ่งมรดกให้แก่ลูกๆของครอบครัวไทยไม่มีกฎเกณฑ์หรือธรรมเนียมประเพณีที่กำหนดไว้ตายตัว หรือเคร่งครัดนัก ถ้าจะมองในแง่ของพ่อแม่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินแล้ว พ่อซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวมีอิสระเต็มที่ที่จะยกสมบัติให้แก่ใครก็ได้ แม้มิใช่ลูกของตน แต่ในทางพฤติกรรมแล้ว พ่อแม่ส่วนใหญ่จะแบ่งมรดกให้แก่ลูกของตน โดยมีหลักเกณฑ์ต่างๆไป พ่อเป็นสิ่งเขยดั่งนี้

1. ที่ดินหรือที่นา ถ้ามีมากพอมักจะแบ่งให้ลูกทุกคนโดยให้ได้รับคนละเท่าๆกัน
2. ที่ดินหรือที่นา ถ้ามีอยู่น้อยคือเมื่อแบ่งไปแล้วลูกแต่ละคนจะไม่พอทำกิน พ่ออาจแบ่งให้แก่ลูกคนใดคนหนึ่ง หรือเพียงบางส่วน ส่วนลูกคนอื่นๆ พ่ออาจหาซื้อที่นาอื่นให้ หรืออาจให้ทรัพย์สินอย่างอื่นแทน แต่โดยหลักการแล้ว ก็ควรจะให้ลูกแต่ละคนได้รับในมูลค่าที่เท่าเทียมกัน หรือใกล้เคียงกัน

3. พวกสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น อาทิ เงินทอง เครื่องมือต่างๆ พ่อแม่อาจให้ตามใจชอบ คือรักลูกคนไหนมากลูกคนนั้นก็อาจได้มาก

4. สำหรับบ้านรวมทั้งเครื่องเรือน และเครื่องมือประกอบอาชีพต่างๆ อาทิ วัว ควาย ไถ รวมทั้งสัตว์เลี้ยงอื่นๆ ซึ่งเป็นสมบัติของพ่อแม่ติดอยู่กับบ้าน ย่อมจะตกเป็นสมบัติของลูกผู้ซึ่งรับภาระดูแลพ่อแม่อย่างแน่นอน (นอกเสียจากพ่อจะทำพิธีกรรมยกให้คนอื่น ซึ่งเป็นกรณีที่เกิดขึ้นได้ยากมาก)

5. เพศ, วัย รวมทั้งระยะเวลาเกิด (ลูกคนโต, คนสุดท้อง) มิได้เป็นเครื่องกำหนดชัดเจน หรือช่วยส่งเสริมให้มี การรับมรดกมากขึ้น หรือน้อยลงแต่อย่างใด โดยอุคมคติแล้วพ่อแม่ทุกคนควรรักลูกเท่าเทียมกัน และลูกทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิง ก็ควรได้รับมรดกจากพ่อแม่ของตนเท่าเทียมกัน (หน้า 177-178)

นอกจากนี้ก็ยังมึผลงานเรื่อง มานุษยวิทยาว่าด้วยระบบครอบครัว

การแต่งงาน และเครือญาติ ของนิยพรรณ วรณศิริ (2528) นิยพรรณ วรณศิริ กล่าวว่ ระบบครอบครัวของไทยในทางกฎหมายระบุว่ เป็นครอบครัวที่มาจากกาแต่งงานแบบ Monogamy คือมีคู่สมรสเพียงข้างละหนึ่งคนเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติเรามีมากกว่าหนึ่งให้เห็นกันมากมาย จากการที่ครอบครัวของสังคมไทยมีปัญหามากมาย เช่น ปัญหาเมีย น้อย-เมียหลวง แม่เลี้ยง-ลูกเลี้ยง การฟ้องร้องและร้องเรียนเรื่องการรับผิดชอบในการ ไปได้เสียหญิงอื่นที่มีใช้ภรรยา ต่อผู้มีอำนาจให้ได้รับความเป็นธรรม และกฎหมายยอมรับ บุตรจากหญิงอื่นนั้น เป็นเครื่องระบุว่สังคมไทยเป็นสังคมแบบ Monogamous แต่ในนาม ในความเป็นจริงแล้ว สังคมไทยเป็นสังคม polygamous ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมดั้งเดิม นั้นเอง (นิยพรรณ วรณศิริ 2528: 49-53)

ในส่วนที่เกี่ยวกับครอบครัวชายของสังคมไทย นิยพรรณ วรณศิริ (หน้า 54) กล่าวว่จะมีลักษณะการร่วมมือทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย คือ

1. สมาชิกอยู่ร่วมกันในบริเวณเดียวกันหรือต่อเนื่องกัน และมีการเศรษฐกิจ ร่วมกัน เช่น ครอบครัวชานาในชนบทไทย
2. สมาชิกอยู่คนละแห่งแต่มีการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ และติดต่อไปมาหา สู้กันเสมอไม่ขาด เช่น การดำเนินธุรกิจของห้างสรรพสินค้า "เซ็นทรัล"
3. อยู่แห่งเดียวกัน บริเวณเดียวกัน แต่ต่างคนต่างทำมาหากิน แต่ยั้งต้อง พึ่งพาอาศัยเห็นด้วยกัน ในเรื่องความปลอดภัย และความมั่นคงของครอบครัว เช่น การที่ลูกๆ ในสังคมไทยแต่งงานแล้ว ไม่ย้ายไปไหน ยั้งคงปลูกบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกับพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง แต่ต่างคนต่างทำมาหากิน การอยู่ในลักษณะนี้ก็เพื่อช่วยเหลือกันยามจำเป็น เช่น เงินขาดมือ เจ็บไข้ได้ป่วย เป็นต้น

นิยพรรณ วรณศิริ (หน้า 63-68) กล่าวถึงเรื่องการแต่งงานว่ ส่วนใหญ่ที่ สังคมอนุญาตให้ก็คือ การทำความรู้จักกันก่อนแล้วนัดพบกัน จากนั้นจึงตกลงใจแต่งงานในชั้น สุดท้าย ในเรื่องของการได้เสียกันก่อนแต่งงานนั้น สังคมไทยปฏิเสธพฤติกรรมแบบนี้ สำหรับการเลือกคู่ครอง สังคมไทยสมัยใหม่มีการเลือกคู่เองก็จริง แต่ก็ไม่เชิงเลือกเอง ทั้งหมดเพราะคนไทยยั้งไม่เป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริง ยั้งต้องคำนึงถึงความรู้สึกของพ่อแม่ และญาติอยู่ นอกจากนี้ยั้งมีระบบแม่สื่อใช้กันบ้าง แต่ไม่ยึดถือเป็นอาชีพ เพียงแต่เป็น การสมัครเล่น สนุก และช่วยเหลือกันเท่านั้น

นิยพรรณ วรณศิริ (หน้า 72) ยั้งกล่าวอีกว่ ในสังคมไทยนั้นถือมากกว่า

หญิงคู่แต่งงานจะต้องอ่อนกว่าชายเสมอ เหตุผลนั้นต่างจากสังคมอื่นตรงที่ เราถือว่าเมื่อคนสองคนมาแต่งงานกัน ก็คือทำสัญญามาเป็นญาติกันหรือเป็นพี่น้องกัน การเรียกชื่อกันก็ใช้ศัพท์ทางเครือญาติมาเรียกกันคือ พี่กับน้อง พี่คือผู้อาวุโส ซึ่งควรเป็นชายเพราะหญิงยกให้เขาอาวุโส ในทุกๆทางในครอบครัว ดังนั้น ควรจะอาวุโสในทางอายุเสียก่อน

การเลือกที่อยู่หลังการแต่งงาน สำหรับสังคมไทยคู่สมรสที่เลือกไปอยู่กับฝ่ายหญิง มักจะมีความมั่นคงในครอบครัว และชีวิตแต่งงานมากกว่าการไปอยู่อาศัยกับญาติของฝ่ายสามี เพราะแม้ชายมักจะเอาใจลูกเขยและแม่พัวมักจะไมเอาใจลูกสะใภ้ และยังตั้งแง่กับลูกสะใภ้มากมายอีกด้วย การแข่งขันระหว่างแม่พัวกับลูกสะใภ้ เป็นความสัมพันธ์ชานานกับความปรองดองระหว่างแม่ชากับลูกเขย (นิยพรรณ วรณศิริ 2528: 80)

ในส่วนที่เกี่ยวกับระบบเครือญาติ นิยพรรณ วรณศิริ กล่าวว่า คำว่าระบบเครือญาติ หมายถึงระบบที่จัดเอามนุษย์มาสัมพันธ์กัน เครือญาติเป็นสภาพของความสัมพันธ์กันของบุคคลจากวงแคบที่สุด (นับจากตัวเรา) ไปถึงวงกว้างเท่าที่พอจะนับได้ วงแคบที่สุดคือวงของครอบครัว และกว้างที่สุดอาจจะถึงเผ่า (Tribe) แต่ส่วนใหญ่จะนับในวงแคบมากกว่าวงกว้าง เริ่มนับจากระดับความสัมพันธ์ของบุคคลในครัวเรือนเดียวกันก่อน การนับเครือญาติที่จริงก็คือ การทำบัญชีบุคคลในสายเลือด เพื่อสืบหาต้นตอ และบรรพบุรุษที่แต่ละคนสืบตกทอดมาเท่านั้นเอง (นิยพรรณ วรณศิริ 2528: 103)

การใช้ศัพท์เครือญาตินั้น นอกจากจะบ่งถึงความเป็นญาติแล้วยังใช้ในทางระบุความสัมพันธ์ทางสังคมอีกด้วย การใช้ศัพท์เครือญาติเรียกกันสะท้อนถึงค่านิยมในสังคมบางอย่างด้วย เช่น ค่านิยมในระบบอาวุโส ในสังคมไทยสมาชิกนอกกลุ่มเครือญาติจะเรียกกันด้วยศัพท์เครือญาติ และจะเรียกไปตามอายุของผู้ถูกเรียก เช่น แก่คราวๆพ่อของผู้เรียกจะเรียกว่า "พ่อ" ถ้าเพศหญิงก็จะเรียกว่า "แม่" คราวๆรุ่นพี่ก็เรียก "พี่ชาย" หรือ "พี่สาว" เป็นต้น นอกจากนี้การใช้ศัพท์เครือญาติยังสะท้อนค่านิยมทางความเชื่อในทาง การปกครอง เช่น ในสังคมไทยยุคสุโขทัย การปกครองจะออกมาในระบบพ่อ-ลูก พ่อคือพ่อบ้าน พ่อเมือง ลูกคือ ลูกบ้าน คนในสมัยนั้นจะเรียกพระเจ้าแผ่นดินว่า "พ่อ" เช่น พ่อขุนรามคำแหง เป็นต้น

งานวิจัยเรื่อง "โครงสร้างสังคมของชาวนาไทย" ของ แจ็ค เอ็ม พอตเตอร์ (Potter 1976 อ้างและแปลโดย นฤจร อธิธิจักระจรัส 2526) ศึกษาหมู่บ้านทางภาคเหนือของประเทศไทย ที่จังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว และการแต่งงาน ผู้วิจัยกล่าวว่า "ในเรื่องเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสีของหญิงชายในหมู่บ้าน ใน

สังคมหมู่บ้านมาตรฐานสองชั้นมีผลบังคับอย่างเต็มที่ ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายสูญเสียในความสัมพันธ์กับผู้ชาย เพราะถ้าหากเธอเสียความบริสุทธิ์ เธอจะทำลายชื่อเสียงของตนเอง และจะไม่มีเด็กหนุ่มคนไหนต้องการแต่งงานกับเธอ หญิงสาวยังต้องรักษาพรหมจารีของตน มิเช่นนั้น จะได้รับการลงโทษจากผีวิญญาณบรรพบุรุษ จากเชื้อสายฝ่ายหญิงของตนในหมู่บ้าน เชื่อกันว่าถ้าหญิงสาวสูญเสียความบริสุทธิ์ไม่ได้บอกให้แม่ของตนทราบ ทำให้แม่ไม่ได้ทำการขอขมา โดยการเช่นวิญญาณวงศ์ตระกูล สำหรับการกระทำผิดของลูกสาว ผีวิญญาณก็จะทำให้สมาชิกในครอบครัวของเธอซึ่งมักจะเป็นแม่เกิดความเจ็บป่วย ความกลัวอันนี้จะกดดันหญิงสาว ให้หลีกเลี่ยงการมีความสัมพันธ์กับผู้ชายก่อนแต่งงาน และถ้าหากไม่สามารถจะทำได้ก็ต้องบอกกับพ่อแม่และรับการลงโทษ สำหรับหญิงสาวการกระทำผิดเช่นนี้ เป็นการ "ผิดผี" หรือล่วงละเมิดต่อวิญญาณ"

จะเห็นได้ว่าผลงานเรื่อง โครงสร้างสังคมของชาวนาไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและการแต่งงานดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการเน้นฝ่ายแม่ในวัฒนธรรมไทยเหนือ นอกจากนี้ในเรื่องเกี่ยวกับที่อยู่หลังการแต่งงาน คู่สมรสในหมู่บ้านที่ พอตเตอร์ ศึกษา นี้ จะไปอาศัยอยู่ในบ้านพ่อแม่ของเจ้าสาว ในกรณีที่เจ้าสาวเป็นลูกสาวคนสุดท้าย ซึ่งจะเป็นผู้ที่ได้รับบ้านเป็นมรดกจากพ่อ แม่ คู่สมรสจะอาศัยอยู่ที่นั่นอย่างถาวร ถ้าหากไม่ใช่ลูกคนสุดท้าย ทั้งสองมักจะอาศัยอยู่กับพ่อ แม่ของเจ้าสาว 1 หรือ 2 ปี แล้วจึงค่อยไปอาศัยอยู่อย่างถาวรในบริเวณใกล้ๆ ส่วนมากมักจะเป็นในบริเวณลานบ้านเดียวกัน แม้ว่าระยะของการอยู่อาศัยกับครอบครัวของภรรยาจะเป็นเพียงระยะอันสั้นก็ตาม การอยู่อาศัยแบบมาตาลี และแรงงานที่เจ้าบ่าวจะต้องให้แก่ครอบครัวของเจ้าสาวเป็นรูปแบบหนึ่งของการบริการเจ้าสาว อันเป็นวิถีทางของการตอบแทนผีบรรพบุรุษทางฝ่ายหญิงของเจ้าสาว และครอบครัวของเธอ อย่างไรก็ตามบางครั้งการปฏิบัติอาจไม่ได้เป็นไปตามรูปแบบดังกล่าว เช่น กรณีที่ครอบครัวฝ่ายชายร่ำรวยกว่าและสามีภรรยาทั้งสองตัดสินใจว่าจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองอย่างยิ่งที่จะล้มหัวจมท้ายกับครอบครัวของฝ่ายชาย ทั้งสองอาจจะย้ายไป หลังจากที่ได้มาอยู่กับครอบครัวของฝ่ายหญิง เป็นเวลา 2-3 เดือน

ในกรณีที่ผู้ชายไปอาศัยอยู่กับครอบครัวของภรรยา จะทำให้เขาอยู่ในฐานะที่ไม่ดีนัก ในระหว่างปีแรกๆของการแต่งงาน เขาเป็นบุคคลภายนอกสำหรับทุกๆคนที่อยู่รอบๆตัวเขา และเขาต้องอยู่ภายใต้อำนาจของพ่อตา นอกจากนี้ก็ต้องอาศัยอยู่ในบ้านพ่อตาแล้วชายหนุ่มที่เพิ่งแต่งงานใหม่ยังอาจต้องนอนอยู่ในห้องเดียวกันกับพ่อตาแม่ยายถ้าหากครอบครัวนั้นยากจนมากและมีบ้านขนาดเล็ก เขาจะต้องทำงานในนาของครอบครัวของภรรยา คอยฟัง

คำสั่งจากพ่อตา กินข้าวจากชุ้งนางของพ่อตา และต้องอาศัยพ่อตาช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ และภรรยาและลูกของเขา ต้องอยู่ในโอวาทพ่อตา ซึ่งเป็นใหญ่เหนือกว่าเขา ลักษณะนี้ก็แสดงให้เห็นถึงการเน้นฝ่ายแม่เช่นเดียวกัน

ในการสืบทอดมรดก อุดมคติและกฎโดยทั่วไปในการสืบทอดมรดกในหมู่บ้านที่ผู้วิจัยศึกษาคือ ตัวลูกชาย และลูกสาว จะได้รับมรดกที่นา ส่วนผลไม้ ส่วนบ้านของพ่อแม่เท่าๆกัน แต่มีข้อยกเว้นที่สำคัญคือ ลูกสาวคนสุดท้ายที่แต่งงานแล้ว และนำสามีมาอาศัยอยู่ในบ้านของพ่อแม่ จะได้รับบ้านและบริเวณบ้านเป็นมรดก

งานวิจัยเรื่อง "Family Life in Northern Thai Village" ของ สุลมิช ไชน์ พอตเตอร์ (Potter 1977 อ้างถึงในโลภคดี เจริญภักดี 2529) แสดงให้เห็นการเน้นฝ่ายหญิง และระบบอาวุโสในสังคมไทยเหนือ พอตเตอร์ กล่าวว่า ระเบียบของความสัมพันธ์ทางสังคมในครอบครัวชาวหมู่บ้านทางภาคเหนือของไทยว่ามีกฎเกณฑ์สำคัญ 3 ประการคือ ประการที่หนึ่ง อำนาจแบบเป็นทางการในครอบครัว จะเป็นของเพศชายมากกว่าเพศหญิง ประการที่สอง ผู้มีอาวุโสน้อยต้องยอมตามผู้มีอาวุโสมาก และผู้มีอาวุโสมาก ต้องรับผิดชอบในสวัสดิการต่างๆของผู้มีอาวุโสน้อย และประการสุดท้ายความสัมพันธ์ในครอบครัวชาวหมู่บ้านจะเป็นแบบเชื้อสายทางฝ่ายหญิง

ผู้ชายจะเป็นหัวหน้าครอบครัวตามสุภาษิตที่ว่า "เป็นช้างเท้าหน้า" แต่เป็นเพราะกฎเกณฑ์ที่สืบเชื้อสายทางฝ่ายหญิง ผู้ชายที่แต่งงานเข้ามาอยู่บ้านภรรยาจะได้รับการคุ้มครองจากวิญญาณบรรพบุรุษฝ่ายภรรยาและได้รับอำนาจต่อจากพ่อตา กฎของผู้อาวุโสจะมีบทบาทนั่นคือ ลูกเขยจะต้องยอมตามอำนาจของผู้อาวุโสกว่าเขา ซึ่งก็คือพ่อตาของเขานั้นเอง ในระบบแบบนี้ภรรยาอยู่ในฐานะที่สำคัญ สถานภาพของสามีในครอบครัวขึ้นอยู่กับเธอ ซึ่งจะต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างพ่อ และสามีของตน เพราะทั้งสองมักจะหลีกเลี่ยงกัน เธอจะทำหน้าที่ประสานได้เพราะบิดารักเธอ และสามีก็รักเธอ

ลูกเขยมักจะต้องการมีอำนาจ และพ่อตาก็ไม่ค่อยจะยอมปล่อยอำนาจให้ ผู้หญิงที่เป็นลูกและภรรยาจึงอยู่ในฐานะสำคัญที่จะจัดชีวิตครอบครัวให้เป็นไปในรูปใด ซึ่งเพิ่มพูนความสำคัญของผู้หญิง โดยที่อำนาจแบบเป็นทางการอาจจะเป็นผู้ชาย แต่อย่างไรก็ตามกฎของอาวุโสก็จะเสริมฐานะของสามี เพราะว่าภรรยามักจะอายุน้อยกว่าสามี

ในระหว่างเด็กๆก็เช่นกันที่จะได้รับการเรียกขานว่า "พี่" นำหน้าชื่อและมีภาระต้องดูแลน้อง ซึ่งน้องก็ต้องช่วยพี่ทำงานเท่าที่จะช่วยได้ ข้อยกเว้นของกรณีนี้คือ ผู้อาวุโสกว่าแต่ไม่สามารถรับผิดชอบต่อคนอื่นก็จะไม่ได้รับการยอมตาม

นอกจากการศึกษาเครือญาติในสังคมไทยโดยดูจากระบบเองแล้ว ก็ยังมีการศึกษาจากคำเรียกญาติอีกด้วย เช่น การศึกษาเรื่อง "ลักษณะสำคัญบางประการในวัฒนธรรมไทยที่แสดงโดยคำเรียกญาติ" ของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2533) ซึ่งใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential analysis) วิเคราะห์ความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยมาตรฐาน และสรุปลักษณะสำคัญในวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นจากความหมายของคำเรียกญาติ และการใช้คำเรียกญาติในบริบทต่างๆอีกด้วย ผลการวิเคราะห์พอจะสรุปได้ดังนี้

คำเรียกญาติในภาษาไทยมาตรฐานมี พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทวดหรือชาวดี พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา หลาน หลาน และโหล่น ซึ่งคำเรียกญาติแต่ละคำต่างกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 5 ประการคือ 1.) รุ่นอายุ เช่น ปู่ กับ พ่อ พ่อ กับ ลูก เป็นต้น 2.) สายเลือด เช่น พ่อ กับ อา แม่ กับ น้า เป็นต้น 3.) เพศ ได้แก่เพศหญิง หรือเพศชาย เช่น ลุง กับ ป้า พ่อ กับ แม่ เป็นต้น 4.) อายุ ว่าใครแก่กว่าอ่อนกว่า เช่น พี่ กับ น้อง เป็นต้น 5.) ฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่ เช่น อา กับ น้า เป็นต้น

ในการใช้คำเรียกญาติเป็นสรพนามและคำเรียกขานในหมู่ญาตินั้น พวกที่ปรากฏบ่อยคือ คำเรียกญาติที่อยู่ในรุ่นอายุสูงกว่า หรือมีอายุมากกว่า เช่น พ่อ แม่ จะใช้บ่อยมากกว่า ลูก เป็นต้น ส่วนการใช้ในหมู่คนที่ไม่ใช่ญาติได้แก่คำว่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า พี่ และ น้อง นอกจากนี้มีการใช้คำเรียกญาติเป็นอุปลักษณด้วย คำเรียกญาติที่พบว่าใช้เป็นอุปลักษณ ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ และ น้อง คำว่า แม่ ใช้มากที่สุดเช่น แม่พิมพ์ แม่ทัพ แม่เหล็ก เป็นต้น การใช้คำเรียกญาติเหล่านี้แสดงให้เห็นลักษณะสำคัญในวัฒนธรรมไทย ตรงที่คำเรียกญาติที่เป็นคำอาวุธใช้มากกว่าคำตรงข้าม สะท้อนให้เห็นลักษณะสำคัญของระบบอาวุธในวัฒนธรรมไทย และการที่คำเรียกญาติฝ่ายแม่ใช้มากกว่า และคำอุปลักษณ แม่ ใช้มาก แสดงให้เห็นลักษณะการเน้นฝ่ายแม่ในวัฒนธรรมไทย

การศึกษาเรื่อง "A Comparative Study Of The Thai And Zhuang Kinship Systems" ของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1990) ซึ่งศึกษาการเปรียบเทียบระบบเครือญาติภาษาไทยกับภาษาจ้วง โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า โครงสร้างของครอบครัวจ้วงเป็นอย่างไร โดยการเปรียบเทียบผ่านทางคำเรียกญาติ ทั้งนี้เพราะ การศึกษาทางชาติพันธุ์ศาสตร์ ทำให้เราเข้าถึงความรู้สึกนึกคิด หรือโลกทัศน์ของกลุ่มชนนั้นๆ โดยผ่านทางภาษาของเขา

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำเรียกญาติภาษาจ้วงจาก 6 ถิ่น จากการวิเคราะห์พบว่ามี

ความแตกต่างกันในระหว่างท้องถิ่นและโดยเฉพาะเป็นญาติที่สืบสายขึ้นไป มากกว่าญาติที่สืบสายลงมา ญาติที่สืบสายลงมา รุ่นอายุ -2 หมายถึงลูกของลูก เป็นต้น เป็นไปในทำนองเดียวกับภาษาไทย ซึ่งใช้คำว่า /laan4/ คำเดียว

ผลการเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่าระบบเครือญาติของภาษาไทย และภาษาจ้วง มีทั้งความเหมือนกัน และความแตกต่างกัน ดังจะสรุปได้ดังนี้

1. คำเรียกญาติส่วนใหญ่ของจ้วงและไทย ไม่แตกต่างกันในเรื่องของมิติแห่งความแตกต่าง กล่าวคือทั้ง 2 ระบบจะมีคำเรียกญาติที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในมิติทางเพศ, รุ่นอายุ, สายเลือด, อายุ และฝ่ายพ่อ/ฝ่ายแม่ มีเพียงจ้วงอยู่ทาง หยงหนิง กลุ่มเดียวเท่านั้นที่มีเงื่อนไขของมิติแห่งความแตกต่างทางเพศของผู้พูด เพิ่มขึ้นมาอีก 1 มิติ
2. คำเรียกญาติของจ้วง 3 ถิ่นจาก 6 ถิ่น แสดงให้เห็นลักษณะการตั้งถิ่นฐานตามฝ่ายชาย (patrilocality) เนื่องจากมีการติดต่อกับจีน ซึ่งลักษณะเช่นนี้แตกต่างจากระบบของไทยที่ปฏิบัติกันอยู่เป็นส่วนใหญ่
3. ระบบเครือญาติของจ้วง มีความแตกต่างจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งมาก
4. การศึกษานี้ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า ระบบเครือญาติของจ้วง เน้นฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่

นอกจากนี้ยังมีผลงานเรื่อง "คำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. เชียงใหม่: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ของ วิภัสรินทร์ ประพันธ์ลิริ (2533) เป็นรายงานประกอบรายวิชา 141 656 ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่งศึกษาคำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีการทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethnosemantics) หรือวิธีทางชาติพันธุ์ศาสตร์ (ethnoscience) ตามแบบที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2533) ใช้ วัตถุประสงค์ของงานนี้คือ เพื่อวิเคราะห์ความหมายแก่นของคำเรียกญาติพื้นฐานในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. เชียงใหม่ โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ และเพื่อแสดงให้เห็นว่าคำเรียกญาติพื้นฐานในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. เชียงใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะสำคัญบางประการในวัฒนธรรมไทยถิ่นเหนือ

ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั้นโดยกำเนิด เมื่อได้ข้อมูลแล้วผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการนำคำทั้งหมดมาเรียงพร้อมความหมายโดยใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษ ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์สากล หลังจากศึกษาความหมายของคำแต่ละคำแล้ว นำข้อมูลที่ได้มากำหนดมิติแห่งความแตกต่าง (dimensions of contrast) ของคำเรียกญาติทั้งหมด และระบุอรรถลักษณะ (semantic features) ในแต่ละมิติ ระบุความหมายของคำ

เรียกญาติแต่ละคำโดยใช้อรรถลักษณะ จากนั้นนำเสนอคำเรียกญาติที่วิเคราะห์องค์ประกอบ
ของความหมายแล้วตั้งกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้ตารางแสดงความหมายของคำเรียกญาติ
ผลการวิจัยพบว่า คำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. เชียงใหม่¹ มีทั้งสิ้น
15 คำ ได้แก่ p0:3 mE:3 u:j4p0:3 u:j4mE:3 m0:n2 pi:3 a:j3 n0:ng2
lung1 pa:3 a:w1 na:4 lu:k3 la:n5 le:n5 ซึ่งคำเรียกญาติแต่ละคำต่างกันด้วยมิติ
แห่งความแตกต่าง 5 ประการคือ 1.) รุ่นอายุ เช่น u:j4p0:3 กับ p0:3 เป็นต้น 2.)
สายเลือด เช่น p0:3 กับ a:w1 เป็นต้น 3.) อายุ เช่น pi:3 กับ n0:ng2 เป็นต้น 4.)
เพศ ได้แก่ เพศหญิงหรือเพศชาย เช่น p0:3 กับ mE:3 เป็นต้น 5.) ฝ่ายพ่อ/แม่ ซึ่ง
ความแตกต่างนี้พบว่ามีน้อย เช่นคำเรียกน้องสาวของพ่อ กับน้องสาวของแม่ ในภาษานี้ใช้
คำว่า na:4 เหมือนกัน ไม่แยกความแตกต่างของฝ่ายพ่อ/แม่

ในการใช้คำเรียกญาติเป็นสรพนามและคำเรียกขานในหมู่คนที่ไม่ใช่ญาติกันนั้น
ได้แก่ คำว่า u:j4 lung1 pa:3 a:j3 pi:3 และ n0:ng2 การใช้คำเรียกญาติ
เหล่านี้แสดงให้เห็นลักษณะสำคัญในวัฒนธรรมไทยเหนือตรงที่ คำเรียกญาติที่เป็นคำอาวสุ
ใช้มากกว่าคำตรงข้าม ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นลักษณะสำคัญของระบบอาวสุในวัฒนธรรมไทย
เหนือ และการที่คำเรียกญาติฝ่ายแม่ใช้มากกว่าคำเรียกญาติฝ่ายพ่อ อาจแสดงให้เห็น
ลักษณะการเน้นฝ่ายแม่ ในวัฒนธรรมไทยเหนือ

ผลงานเรื่อง "คำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. อุทัยธานี: การสัมพัทธ์ภาษา"
ของ วิภัสรินทร์ ประพันธ์ศิริ (2534) เป็นรายงานประกอบรายวิชา 141 756 สัมมนา
ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ มีจุดประสงค์เพื่อเสนอความหมายของคำเรียกญาติพื้นฐาน ในภาษา
ไทยถิ่นเหนือ จ. อุทัยธานี โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ, เพื่อวิเคราะห์ว่าคำเรียกญาติ
พื้นฐานในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. อุทัยธานี มีการสัมพัทธ์ภาษากับภาษาไทยถิ่นกลางหรือไม่

¹ วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. เชียงใหม่ ได้แก่ ๒ (กลาง)=1, ๒ (ต่ำตก)=2,
๓ (สูงตก)=3, ๓ (สูงระดับ)=4, ๕ (ต่ำขึ้น)=5

อย่างไร และเพื่อวิเคราะห์ว่า คำเรียกญาติพื้นฐานในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. อุกฤษธานี สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะสำคัญบางประการในวัฒนธรรมไทยถิ่นเหนือ หรือถิ่นกลาง ผู้วิจัย กำหนดจุดเก็บข้อมูล 4 จุดได้แก่ อุกฤษธานี เชียงใหม่ ออุทธยา และนครราชสีมา

ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั้นโดยกำเนิด เมื่อได้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ในแนวเดียวกับผลงานเรื่อง คำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. เชียงใหม่ จากนั้นนำเสนอคำเรียกญาติที่วิเคราะห์ห่องค์ประกอบของความหมายแล้วดังก่อทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้ตารางแสดงความหมายของคำเรียกญาติ และตารางแสดงการเปรียบเทียบคำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. อุกฤษธานี

จ. เชียงใหม่ คำเรียกญาติภาษาไทยถิ่นกลาง จ. ออุทธยา และคำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นอีสาน สดุดำยนำข้อมูลคำเรียกญาติพื้นฐานภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. อุกฤษธานี มาวิเคราะห์ว่า สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะสำคัญบางประการในวัฒนธรรมไทยถิ่นใด

ผลการวิจัยพบว่า คำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. อุกฤษธานี^๒ มีทั้งสิ้น 26 คำ ได้แก่ ph0:1 mE:1 pu:2 ja:4 ph0:1thaw4 mE:1thaw4 pu:2m0:n2 ja:4m0:n2 ph0:1thaw4m0:n2 mE:1thaw4m0:n2 pu:2thu4t3 ja:4thu4t3 ph0:1thaw4thu4t3 mE:1thaw4thu4t3 lung4 a:w4 pa:2 a:4 na:2 a:j4 y:j4/I:j4 n0:ng4 lu:k3 la:n5 le:n5 lon3 ซึ่งคำเรียกญาติแต่ละคำต่างกันด้วย มิติแห่งความแตกต่าง 5 ประการคือ 1.) สายเลือด เช่น ph0:1 กับ a:w4 เป็นต้น 2.) อายุ เช่น a:j4 กับ n0:ng4 เป็นต้น 3.) เพศ ได้แก่เพศหญิงหรือเพศชาย เช่น pu:2m0:n2 กับ ja:4m0:n2 เป็นต้น 4.) ฝ่ายพ่อ/แม่ เช่น a:w4, a:4 กับ na:2 เป็นต้น 5.) รุ่นอายุ เช่น ph0:1 กับ pu:2 ซึ่งความแตกต่างนี้พบว่ามีใช้น้อยมาก จะมีอยู่แต่เฉพาะญาติในสายตรงเท่านั้น เช่น ph0:1 กับ pu:2

^๒วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. อุกฤษธานี ได้แก่ ๒ (กลาง)=1, ๒ (ต่ำตก)=2, ๓ (สูงตก)=3, ๒ (สูงระดับ)=4, ๕ (ต่ำขึ้น)=5

การที่คำเรียกญาติบางคำใช้ศัพท์ทางภาคเหนือปะปน คือคำว่า "m0:n2" ใน คำว่า "pυ:2m0:n2" เป็นต้น แสดงให้เห็นลักษณะที่เหมือนกันกับภาคเหนือ และการที่คำ เรียกญาติบางคำใช้ศัพท์ทางภาคอีสาน ก็เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นลักษณะที่เหมือนกันกับ ภาคอีสาน ได้แก่คำว่า "yaj4/I:j4" นอกจากนี้การที่คำเรียกน้องสาวของพ่อใช้คำว่า "a:4" จึงไปเหมือนกับทางภาคกลางอีกด้วย

ในการใช้คำเรียกญาติเป็นสรรพนามและคำเรียกขานในหมู่คนที่ไม่ใช่ญาติ ได้แก่ คำว่า lung4 pa:2 a:j4 และ yaj4/I:j4 นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้คำว่า caw3 แทนคำว่า kh0:j3 แทนตัวผู้พูดอีกด้วย การใช้คำเรียกญาติเหล่านี้ แสดงให้เห็นลักษณะ สำคัญในวัฒนธรรมตรงที่คำเรียกญาติที่เป็นคำอาวูโสใช้มากกว่าคำตรงข้าม สะท้อนให้เห็น ลักษณะสำคัญของระบบอาวูโสในวัฒนธรรมไทยถิ่นเหนือและถิ่นกลาง และการที่คำว่า caw3 และคำว่า kh0:j3 ถูกนำมาใช้ด้วย แสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของระบบอาวูโสใน วัฒนธรรมไทยถิ่นอีสาน

กล่าวโดยสรุป คำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นเหนือ จ. อุทัยธานี สะท้อนให้เห็น ลักษณะสำคัญในวัฒนธรรมที่ต่างจากที่อื่นๆ กล่าวคือ ผสมกันทั้ง 3 ภาคไม่ใช่เหนือแท้ และ ไม่ใช่อีสานแท้

จากผลงานที่ศึกษามาแล้วโดยเฉพาะผลงานวิจัยเรื่อง คำเรียกญาติของผู้วิจัย เอง แสดงให้เห็นว่า คำเรียกญาติในภาษาไทยถิ่นเหนือ มีการแยกความแตกต่างในเรื่อง ของ รุ่นอายุ และฝ่ายพ่อ/แม่ แต่ความแตกต่างเช่นนี้มีน้อยกว่า คำเรียกญาติในภาคอื่นๆ เช่นภาคกลาง ซึ่งอาจแสดงว่าความแตกต่างด้านเหล่านี้กำลังลดความสำคัญลงในระบบ เครือญาติภาคเหนือ อย่างไรก็ตามผลงานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมของชาวไทยเหนือ ยังยืนยันว่า อาวูโสและการเน้นฝ่ายแม่ เป็นลักษณะเด่นของสังคมไทยเหนือ ดังนั้นจึงยังไม่ อาจสรุปลักษณะเด่นของวัฒนธรรมไทยเหนือได้ว่า มีลักษณะอย่างไรแน่ ผู้วิจัยจึงต้องการ ศึกษาคำเรียกญาติในภาษาไทยเหนือให้ลึกซึ้งกว่าที่เคยทำมาแล้ว เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับ ลักษณะของสังคมไทยเหนือ ในประเด็นที่ยังเป็นที่ขัดแย้งอยู่ดังกล่าว